

1 PETERO

Pepa Petero ingere muŋga panzi kalo-tawana tamâta

Petero nde tonje lâ kinzi pâri-tamâta saŋao kanaŋonzi rua. Yesu muŋga wurâta ilua i ŋana ipu tini kaika panzi kalo-tawana tamâta (Luka 22:31-32), kala Petero uru iveta mine nâ panzi Juda tamâta ŋinde kalonzi tawana Yesu (Galesia 2:9). Petero imo Rom lawea, aku ingere ŋgua ŋine ilâ panzi kalo-tawana tamâta simo pwapwataki lâ Esia tâno (1:1). Lâ zo ŋinde kinzi sikai nâna ŋalae ŋana nenzi kalo-tawana kâ, kala Petero itu kinzi ma simandi kaika, ŋana tu Yesu Kirisi ilo ndo keno panzi ku ma iveta kie ara panzi. Lâ Yesu ne zo ŋana itaulo imâ kilo kâ, ande kinda kalo-tawana tamâta rârâni ma tamo ara nâ.

1 ¹Naŋa Petero, naŋa nde Yesu Kirisi ne pâri-tamâta. Naŋa aŋgere ŋgua lâ pepa ŋine tini imâ pa miki Maro Kindeni ne tamâta kamo kakura nia nia katogo lombo mine, lâ Pontus tâno wa Galesia tâno wa Kapadosia tâno wa Esia tâno wa Bitinia tâno wa. ²Nia ndoyo kinda Tamânda Maro Kindeni isama tu i ma muli ipateami tu kapâŋga i tamwata ne tamâta. Koroani Sapâŋa ivilami lâ, aku iveta miki kapâŋga ŋgu sapâŋa. Mine kala Maro Kindeni ilo tu miki ma kaponon muli pa Yesu Kirisi nâ, aku i ilo tu Yesu Kirisi see ma izavaru nemi kiesaka piti lâ tinimi ku ivetami kapâŋga ilomi mbâra-mbâra ndo lâ i nao.

Maro Kindeni ne wisi-wisi wa wisi-pisi wa imâ ŋalae tina pami.

Kinda ma takai via ara ndo lâ samba lawea

³Kinda nenda Maro Yesu Kirisi tama Maro Kindeni, i ne kalo sukâŋa ikeno ŋalae pa kinda. Mine kala ipaŋo Yesu Kirisi lâ mateŋa nianzi imo via kilo, kala via wasaseki ilua kinda lâ. Mine kala kinda tamo tao tininda pa Maro Kindeni tu ma iveta vetâŋa arara pa kinda, ikura i muŋga iporo tu ma iveta mine. ⁴I uru ikatona vetâŋa arara ŋinde indamwa miki lâ samba ilo. Vetâŋa arara ŋinde nde ŋana ipayaula kâ, ande tia. ŋinde nde zuzuli ndo, aku ma marumbu tia ndo. ⁵Miki nemi

kalo-tawana ikeno pa Yesu Kirisi. Mine kala Maro Kindeni tamwata ne walo kaika njinde ikea njanami. I ne pateña ikeno mine: lâ zo muli njana tâno ne zo marumbu kê, ande i ma iyautemi piti lâ kazâña ilo ku iveta miki kamo ara ndo. ⁶Miki uru kalomi ngere njana njinde kê, aku njinde iveta miki kandeka njalae. Taitu lâ zo njine, ikura zo mbwana-mbwana nâ, ande malia kie-kie ipânja pami ku iveta ilomi malia. ⁷Maro Kindeni ipatea tu malia njinde ma ikai samâña pami njana nemi kalo-tawana kê. Kinda tasama tu mira “gol” nde kelekele ara, andeta kinzi sikai samâña papa mira njinde ku simomo lâ yâ ilo, njana yâ ma ikana muso ndia piti lâ mira ilo, aku iveta mira ipânja zuzuli ndo. Anja miki nemi kalo-tawana nde kelekele ara ndo, ipole mira “gol” njinde, njana tu mira “gol” nde kelekele njana nao tia kê. Mine nde miki kalonjo nja; ambo vetâña kie-kie mine ma ipânja njana ikai samâña pami, ande njinde nde njana iveta nemi kalo-tawana ipânja kelekele ara ndo. Ambo miki nemi kalo-tawana ma ikeno kaika, njineja lâ zo njana Yesu Kirisi ma ipânja nia yo, ande i ma indekanami ku iporo njua ara ndo njanami. ⁸Miki njandai kamora Yesu Kirisi nao nja, andeta ilomi ndo keno papa i nâ. Aku lâ zo njine kala mine nâ, ande miki kakura tu kamora i nao nde tia, andeta kalomi tawana i ku kamo kandeka nâ. Ndekâña njinde nde njalae tina, ipole tâno njine ne ndekâña rârani. Aku njua tonje ikeno njana itula ndekâña njinde kilala pwataki kê, ande tia ndo. ⁹Ndekâña njinde ne duvi nde mine; miki nemi kalo-tawana ikeno pa Yesu Kirisi, aku njana njinde kê Maro Kindeni ikaimi piti lâ kondoma ilo.

¹⁰Munja, kinzi njua-tulâña tamâta situla njua pwataki njana via mao njinde Maro Kindeni ipatea pami lâ. Via njinde itula Maro Kindeni ne wisi-wisi ipânja nia yo. Kinzi njua-tulâña tamâta njinde siroto kaika njana sisânda Maro Kindeni kawa njua njinde duvi kê. ¹¹Kirisi ne Koroani ipaipa kunzi njua-tulâña tamâta njinde, aku itula njua pwataki lâ kawanzi njana Maro Kindeni ne Pateña Tamâta. Iporo tu Pateña Tamâta njinde ma ikai nâna munja lâ, njineja ma ikai njoa njalae. Aku kinzi njua-tulâña tamâta njinde siroto njalae njana sisama vetâña njinde ne zo wa mâsi njana ipânja kê. ¹²Maro Kindeni itula duvi pwataki panzi lâ. Itula panzi tu vetâña uru siporo njana njinde, ande ma ipânja lâ kinzi warakanzi nenzi zo, ande tia. Kinzi nenzi njua njinde nde njana via njinde Maro Kindeni ipatea tu ma ilua miki. Kala njine Maro Kindeni isupwa ne Koroani Sapâña iyoka pa samba indue imâ, aku i walo ilanzi tamâta pinde njana situla pâri ara ndainani nâ pwataki pami. Kinzi anjelo situ sisama vetâña njinde duvi, andeta kinzi kala sikura tia mine nâ.

Maro Kindeni ilo tu kinda ma tininda piti ndo njana kiesaka kê

¹³Mine kala ikura zo zo, ambo miki ma kapaveta nemi ilo-kalo sondo nâ, ku kapakatona warakami sondo njana nemi vetâña wa sanonja

wa, ande ŋinde ma ara ndo. Aku ara ŋana miki ma kalomi tawana tu Maro Kindeni ma iveta vetâŋa arara ŋinde pami, lâ zo ŋana Yesu Kirisi ma imâ ipâŋga nia yo kê. ¹⁴Aku ara ŋana miki ma kapaveta kuku Maro Kindeni kawa ŋgua rârâni, itogo kinzi lâlu kiri-kiri arara uru siveta mine. Nia ndoyo, miki ŋandai kasama Maro Kindeni kilala sondo ŋga, kala miki kapono muli pa ilo-kalo wa vetâŋa sakamao nâ. Anŋa lâ zo ŋine, ande miki ma kapaveta kuku vetâŋa mine kilo ndimo. ¹⁵Maro Kindeni muŋgani isarawami tu ma kalomi tawana Yesu Kirisi. Maro Kindeni imo sapâŋa; mine nde ara ŋana miki warakami taitu-taitu kala ma kamo sapâŋa mine nâ. ¹⁶Ŋana tu Maro Kindeni ne tukuŋa ikeno lâ pepa tini mine tu, “Naŋa amo sapâŋa; mine nde miki kala ma kamo sapâŋa mine nâ”.

**Maro Kindeni io kulu ŋalae tina ŋana iko
kinda piti lâ vetâŋa kaa kaa ilo**

¹⁷Lâ zo ŋana miki kakai noŋa pa Maro Kindeni kê, ande miki uru kapatu i ŋa tu “Maka Tamama”. Aku kinda Tamânda ŋinde uru ilea pa kinda rârâni taitu-taitu nenda vetâŋa muŋga lâ, ŋineŋga ipa ŋgua ŋana pareŋa-nia kê pa kinda. Aku iveta vetâŋa ŋine sondo ndo. Mine kala miki ma kamege ndo ŋana Maro Kindeni kê, ikura zo rârâni miki kamo lombo nâ lâ tâno ŋine kulu. ¹⁸Ŋana tu muŋgani miki kapono muli pa vetâŋa kaa kaa miki timbumi uru siveta ku situla pami ŋinde. Andeta Maro Kindeni iko miki piti lâ vetâŋa kaa kaa ŋinde ilo marumbu lâ. Aku miki kasama tu i ŋandai io tâno ne kelekele pinde, itogo mira “silva” wa “gol” wa, ŋana iko miki piti kê. Kelekele rârâni ŋinde nde ŋana naonzi tia kê. ¹⁹Andeta i ipaliŋi Yesu Kirisi see ŋana iko miki piti lâ vetâŋa ŋinde ilo. Kirisi see ŋinde nde itogo kelekele kulu ŋalae tina. Kirisi nde itogo lama ara ndo, i tini nzimba wa mbwatakâe wa tia ndo. ²⁰Nia ndoyo, lâ zo ŋinde Maro Kindeni ipulia tâno ŋine ipâŋga tia yo yo, ande i ne pateâŋa ŋana Kirisi kê nde ikeno mine nâ. Kala ŋine, ande zo imâ ipâŋga laiti ŋana tâno ne zo marumbu kê, aku Maro Kindeni itula Yesu Kirisi ipâŋga nia yo ŋana ivilami kê. ²¹Miki kalomi tawana Yesu Kirisi. Mine kala nemi kalo-tawana ilâ mao pa Maro Kindeni tona, inani muŋga ipaŋo Kirisi lâ mateŋa nianzi, aku isuka i ŋa kêki ndo. Mine nde miki kalomi tawana Maro Kindeni, aku uru kao tinimi ŋana i tu ma iveta vetâŋa rârâni i muŋga ipa ŋgua tu ma iveta ŋinde.

Kinda ma tininda mwasa nâ panzi kalo-tawana tamâta

²²Miki kapaveta kuku Maro Kindeni ne ŋgua mao ŋinde lâ, aku nemi vetâŋa ŋinde izavaru kiesaka ne muso piti lâ tinimi. Mine kala miki uru tinimi mwasa nâ panzi nimi-nambwe kalo-tawana tamâta. Andeta naŋa apaimi tu ara ŋana miki ma kao ilomi ndo ilâ mao nâ panzi. ²³Ŋana tu

kinda Tamânda Maro Kindeni via wasaseki ilua miki lâ. I ŋana nao tia kâ, ande tia, aku i kawa ŋgua kala uru imo mine ku imo nâ. I kawa ŋgua ŋinde via mao ilua miki lâ. ²⁴Ŋana tu Maro Kindeni kawa ŋgua ikeno lâ pepa tini mine tu,

“Tamâta rârâni uru simo zo luandondo lâ tâno kulu, ande tia. Kinzi ma naonzi tia walele nâ, sitogo unza mine. Aku kinzi ŋanzi tava parinanzi ma imbe ndue lâ, itogo mâle uru siyauru sindue mine. Tâno ŋine ne unza uru sipâŋga ŋgâla-ŋgâla, ‘aku ne mâle uru siyauru sindue; ²⁵annga Maro Ŋalae kawa ŋgua ma ikeno kaika mine ku imo nâ.”

Tamâta pinde muŋga situla ŋgua ndainani nâ pa miki kalonjo lâ.

Maro Ŋalae nde itogo mira via kâ

2 ¹Miki nde kakai via wasaseki marumbu lâ. Mine kala ara ŋana miki ma kapile vetâŋa potomule rârâni. Miki ma kapile mâsi ŋana wisimi nâna kâ, annga mâsi ŋana kaporo ŋgua laŋeŋa kâ, annga mâsi ŋana kakai laŋeŋa kie-kie panzi tamâta kâ, annga mâsi ŋana ilomi yosi ŋana tamâta nenzi kelekele kâ, annga mâsi ŋana kaporo ŋgua nao-muli kie-kie kâ. ²Miki kasama tu kinzi lâlu puro-puro uru ilonzi ndo tu sinu suu. Aku mine nâ, ara ŋana miki kala ma ilomi ndo pa kâpwa ŋinde Maro Kindeni uru ilami. Kâpwa ŋinde nde ara ndo, aku uru ivila nemi kalo-tawana ŋana itumbu lee, ikura lâ zo ndia Maro Kindeni ma ikai miki kataulo kalâ pa i kilo. ³Miki kapanâna lâ ŋana Maro Ŋalae ne vetâŋa kâ, aku kasama tu i nde vetâŋa ara warika.

⁴Maro Ŋalae nde itogo mira via kâ mwasina, aku ara ŋana miki ma kalâ kamo i tini laiti. Kinzi tamâta muŋga simora i tu kelekele kaa nâ, aku sitambira lâ. Annga Maro Kindeni nde ilo ndo ikeno papa i kala ipatea i muŋgani lâ. ⁵Aku miki warakami kala mine nâ katogonzi mira via kâ. Maro Kindeni nde igona miki lâ taitu ku ivetami kapâŋga katogo i tamwata ne luma mine, aku Koroani Sapâŋa imo luma ŋinde ilo. Maro Kindeni ipateami tu ma kamo i tamwata ne patarawâŋa tamâta. Aku Yesu Kirisi ikai nzâla piti pami lâ ŋana kao nemi paneâŋa ilâ pa Maro Kindeni, itogo patarawâŋa ara i ilo papa mine. ⁶Maro Kindeni kawa ŋgua ikeno lâ pepa tini mine tu,

“Miki kalonjo ŋga; muŋgani, naŋa apatea mira ara tonje tu ma imuŋga panzi mira rârâni ŋana isuka luma ne nzâmba kaika kâ. Naŋa ilonju ndo ikeno pa mira ŋinde. Kala ŋine naŋa ao mirani ndaina imo Jerusalem lawea. Ambo tamâta tonje ma kalo tawana i, ande muli tamâta ŋinde ma ‘ikai maŋeti ŋana i ne kalo-tawana ŋinde kâ, ande tia ndo.”

⁷Miki kalomi tawana Yesu Kirisi, inani mira ndaina. Mine kala miki ilomi ndo ikeno papa i. Annga tamâta pinde kalonzi tawana i tia, aku Maro Kindeni kawa ŋgua ilâ panzi tamâta ŋinde mine tu,

“Mira njine kinzi tamâta njana sipa luma kâ situ nde sakamao kala sitambira lâ, ande mirani ndaina ipânja mira ara njana isuka luma ngame kaika kâ.”

⁸Aku Maro Kindeni kawa njua tonje kala ikeno lâ pepa tini mine tu, “Tamâta râra ma sipu kenzi lâ mira njine tini, aku ma patanzi sindue ku sipayaula lâ.”

Kinzi tamâta njinde muja tananzi kaika pa Maro Kindeni kawa njua. Mine kala sipu kenzi lâ mira njinde aku patanzi sindue lâ. Muangani Maro Kindeni ipatea tu vetâja mine ma ipânja panzi tamâta njinde.

⁹Taitu Maro Kindeni ipatea miki tu ma kamo i tamwata ne tamâta. Miki kamo Koipu Ŋalae Maro Kindeni ne patarawâja tamâta, aku kamo i tamwata ne ngu sapâja. I ipatea lâ tu miki ma katula njua pwataki panzi tamâta ndoni njana vetâja arara rârani i muja iveta pami njinde. Ina muja isarawami tu kapile kondoma njinde muja miki kamo ilo, aku kalâ kamo lâ i ne sinâla ara njinde ilo. ¹⁰Nanayoni, miki njandai kamo Maro Kindeni ne ngu. Andeta kala njine miki kamo i ne ngu. Muja Maro Kindeni ne kalo-sukâja imâ pa miki tia yo, andeta kala njine i ne kalo-sukâja nde imâ pami lâ.

Kinda ma tapakatona sondo njana nenda vetâja kâ

¹¹Njingu-nambwe wukale, miki kamo tâno njine kulu katogonzi tamâta lombo mine. Mine kala naja ano pami tu miki ma kapu mulimi pa tamâta nâ nenzi ilo-kalo sakamao. Ilo-kalo njinde uru ikai kazâja pa ilomi kalomi. ¹²Naja ilonju tu miki ma kapakatona sondo njana nemi vetâja kâ lâ kinzi tinikoa nginginzi. Ambo miki ma kapaveta kuku vetâja ara nâ, ande lâ zo ndia kinzi situ sisowe njua lajeja lâ tinimi tu miki uru kaveta vetâja sakamao nâ, ande kinzi ma simora nemi vetâja ara. Ŋinenga muli, lâ zo njinde Maro Kindeni ma itaulo imâ kilo njana ionzi tamâta lâ njua nia, ande kinzi tamâta njinde ma sisuka i ja kâki.

¹³Miki kalomi tawana Maro Ŋalae. Mine kala miki ma kapatawa warakami tinimi ku kaponu muli pa kinzi koipu rârani nenzi njua. Miki nemi koipu jalae lâ tâno njine kulu nde imo tamâta jalae ndo. ¹⁴Aku miki ma kaponu muli pa koipu jalae ne dumui kawanzi njua tona, kinzi tamâta njinde simo mbâna-mbâna lâ lawea lawea. Koipu jalae isupwanzi silâ njana sipare nia panzi tamâta ea siveta vetâja sakamao, aku isupwanzi njana siporo njua ara njananzi tamâta ea siveta vetâja ara. ¹⁵Maro Kindeni ilo tu miki ma kaveta vetâja ara nâ, njana tu miki nemi vetâja ara njinde ma itoto njua soki-soki ndia kinzi tamâta kapakapa uru siporo pami njinde. ¹⁶Yesu Kirisi ipalalana kiesaka ne nimbu piti lâ tinimi lâ, kala miki kamo tinimi soo nâ. Taitu miki ma ilomi tu miki kamo njalanala kala kapolenzi kinzi koipu, mine ndimo. Ara njana miki ma kamo katogonzi Maro Kindeni ne wurâta tamâta mine. ¹⁷Miki ma

kaveta kemi ara nâ panzi tamâta rârâni, aku ma tinimi mwasa ndo panzi ninda-nambwe kalo-tawana tamâta. Miki ma kapare tukumi pa Maro Kindeni nâ, aku kamege njananzi koipu njalajala.

Kinda ma takai nâna, itogo Kirisi muŋga ikai mine

¹⁸Kala njine naja aporo ngua imâ pa miki tamâta ea uru kaveta wurâta koa tia nâ panzi tamâta njalajala. Naja apaimi tu miki ma kamege ndo njananzi nemi tamâta njalajala, aku kaponu muli pa kawanzi ngua. Miki ma kaveta mine panzi tamâta njalajala njinde uru siveta vetâŋa ara pami, aku kaveta mine nâ panzi tamâta njalajala njinde uru nâna silami tona.

¹⁹Ambo tamâta tonge ilo tu ipono muli pa Maro Kindeni, aku nana duvi njinde kâ kinzi tamâta njalajala nâna silua i koa tia nâ, ambo i ma imandi kaika ku ikai nâna njinde, ande njinde ma ara ndo. ²⁰Taitu miki kaloŋo nja; ambo tamâta tonge iveta vetâŋa potomule, aku nana duvi njinde kâ kinzi tamâta njalajala sipu i, ambo i ma imandi kaika ku ikai nâna njinde, ande ea ma ilo ara papa i, a? Tia ndo! Anja tamâta ea iveta vetâŋa ara, ambo kinzi tamâta njalajala ma nâna silua i nana i ne vetâŋa njinde kâ, ambo i ma imandi kaika ku ikai nâna njinde, ande Maro Kindeni ma ilo ara nâ papa i.

²¹Nanayoni, Maro Kindeni ipatea tu miki ma kakai nâna mine nana nemi vetâŋa ara kâ, nana tu muŋga Kirisi tamwata kala ikai nâna mine nâ nana ivila miki kâ. Kirisi itula nzâla njinde pami lâ, nana miki kala ma koka i ne vetâŋa muli.

²²“I iveta kiesaka tonge tia ndo, aku iporo ngua lanenja tonge, ande tia ndo kanaŋo.”

²³Kinzi siporo ngua potomule kie-kie papa i, andeta i nandai itu nana nenzi ngua soki-soki njinde kâ. Kinzi nâna silua i, andeta i nandai iporo ngua taulo panzi tu i ma muli izavarunzi. Ipauwo tamwata lâ Maro Kindeni mbau ilo, inani uru ilea sondu pa tamâta nenzi vetâŋa ku ipare nia sondu panzi. ²⁴Kirisi itâra lâ kâi popole tini, aku lâ zo njinde ikai nenda kiesaka lâ i tamwata tini. Aku nana i ne vetâŋa njinde kâ, ande kinda takura tu tapu mulinda pa kiesaka ne vetâŋa rârâni, ku tapono muli pa vetâŋa ara ndia Maro Kindeni ilo papa njinde. I ikai nâna njalae tina, aku i ne nâna njinde iveta miki kamo ara nâ. ²⁵Muŋga miki rârâni kamo katogonzi lama sisapiri ku simo potomule mine. Taitu kala njine miki kataulo kalâ pa Kirisi marumbu lâ, inani uru ikatonami wa ike njanami, itogo lama nenzi katonâŋa tamâta uru iveta mine.

Ngua ilâ panzi tamâta njinde sipakâe lâ

3 ¹Aku miki taine kala ma kalomi ngere nana Maro njalae ku kaponu muli sondu nâ pa kaiwami kawanzi ngua. Kinzi pinde nandai kalonzi tawana pâri ara nana Yesu Kirisi kâ. Ambo miki ma kaponu

mulu pa nenzi ŋgua, ande kinzi ma simora nemi vetâŋa ara ŋinde, ku ma sipalele ilonzi kalonzi tâ. Ŋineŋga wurâta tonŋe ma keno pami ŋana kaporo ŋgua panzi tu igagati nenzi kalo-tawana kâ, ande ma tia. ²Kinzi ma simora tu miki uru kamege ŋananzi, aku ma simora tu nemi vetâŋa rârâni nde ara ndo lâ Maro Kindeni nao. Aku ŋana duvi ŋinde kâ, kinzi ma kalonzi tawana Maro Ŋalae. ³Miki taine ea ilomi tu kinzi tamâta ma ilonzi ara pami, ande miki ma kaveta wurâta ŋalae koŋa ŋana kasiŋgara tinimi kâ ndimo. Mâsi ŋana kawutira kulumi wa kasiŋgara tinimi lâ mira “gol” tava lalava ara wa, ande mâsi ŋinde nde kaa nâ. ⁴Ara ŋana miki ma kasiŋgara warakami ilomi kalomi nâ. Mâsi ŋana kamo mwasa nâ kunzi tamâta rârâni nde itogo siŋgâra ara mwasina, aku siŋgâra mine nde ŋana marumbu kâ, ande tia. Siŋgâra kie mine nde ara ndo lâ Maro Kindeni nao. ⁵⁻⁶Kinzi taine muŋgâŋa kala siveta vetâŋa kie taituni ŋana sisiŋgara ilonzi kalonzi. Kinzi uru sio tininzi pa Maro Kindeni tu ma iveta ikura ne ŋgua pâŋa mine, aku sipono mulu pa kaiwanzi tamâne nenzi ŋgua. Naŋa aporo ŋananzi timbunda taine ŋinde muŋga simo tava ilonzi kalonzi mbâra-mbâra lâ Maro Kindeni nao, sitogo Abraham kaiwa taine Sara mine. Sara ipatawa taine tini ku ipono mulu pa Abraham ne ŋgua nâ, aku ipatu Abraham ŋa tu, “Nanenŋu tamâta ŋalae”. Ambo miki ma kaveta vetâŋa ara mine, aku karuru tia, ande miki ma kamo katogo Sara natu wukale mine.

⁷Aku miki tamâne kala mine nâ, miki ma kamo sondo nâ kunzi kaiwami taine. Miki kasama tu kinzi taine nenzi walo nde ŋalae koŋa tia. Mine nde miki ma wisimi ara panzi ku kaveta kemi ara nâ panzi. Ŋana tu miki kasama ŋine: Maro Kindeni, ina wisi-wisi warika, ma via mao ilua kinzi taine wa miki tamâne wa, ŋana miki rârâni ma kamo viami mine ku kamo nâ. Ambo miki ma kamo sondo mine kunzi kaiwami taine, ande sâ tonŋe ma ikura ŋana ipono miki nemi noŋa nao, ande tia.

Ikura zo zo kinda ma taveta vetâŋa ara nâ panzi tininda pinde

⁸Kala ŋine naŋa atu aporo ŋgua tonŋe kilo, ŋineŋga nanenŋu ŋgua ma marumbu lâ. Naŋa iloŋgu tu miki rârâni ma kamo ilomi kalomi taitu, ku ma kalomi sukâŋa ŋananzi tamâta rârâni. Miki ma tinimi mwasa ndo panzi nimi-nambwe kalo-tawana tamâta, aku kasukanzi ŋana sikale nenzi malia kâ. Aku miki ma kapatawa warakami tinimi tona. ⁹Ambo tamâta pinde ma siveta soki pami, ande miki ma katu ŋana ŋinde kâ taulo panzi ndimo. Ambo siporo ŋgua soki pami, ande miki ma kaporo ŋgua soki taulo panzi ndimo. Miki ma kakatu nenzi vetâŋa ŋinde taulo panzi mine; miki ma kano pa Maro Kindeni tu ma iveta kie ara nâ panzi, ikura i ne pateŋa mine. Ambo miki ma kaveta mine, ande i kala ma iveta kie ara pa miki warakami mine nâ. ¹⁰Ŋana tu Maro Kindeni kawa ŋgua ikeno lâ pepa tini mine tu,

“Ambo miki ilomi tu ma kamo ara nâ, aku ilomi tu ma kamo viami tava ndekâŋa nâ ikura zo luandondo, ande nzâla ikeno mine: miki ma kapile mâsi ŋana kaporo ŋgua sakamao wa ŋgua laŋeŋa wa; ¹¹miki ma kapu mulimi pa vetâŋa sakamao, aku kapono muli pa vetâŋa ara nâ; aku miki ma kakai wurâta kaika ŋana kamo ilomi kalomi taitu kunzi tamâta rârâni. ¹²Ŋana tu Maro Ŋalae ikeka ŋananzi tamâta ea sipaveta kuku vetâŋa ara, aku ipaloŋo pa tamâta mine nenzi noŋa. Taitu i ne wisi-nâna ikeno panzi tamâta ea uru siveta vetâŋa sakamao.”

**Ambo kinda ma taveta vetâŋa ara, aku takai
nâna ŋana, ande ŋinde ma ara**

¹³Ambo miki ilomi tu kapono muli pa vetâŋa ara nâ, ande ea ma ikura ŋana nâna ilami, a? ¹⁴Andeta kaloŋo ŋga; ambo miki kaveta vetâŋa ara, aku miki kakai nâna ŋana vetâŋa ŋinde kê, ande miki ma kandeka nâ. Miki ma karuru wa ilomi rârâ ŋana vetâŋa soki ndia kinzi situ siveta pami ŋana nemi vetâŋa ara kê, mine ndimo. ¹⁵Ara ŋana miki ma kao ilomi ndo ilâ pa Kirisi, aku kalomi tawana tu i imo nemi Maro Ŋalae. Aku ara ŋana miki ma kapaveta ilomi kalomi sondo ikura zo zo ŋana katula nemi kalo-tawana ŋinde ne duvi pwataki pa tamâta ea itu ikasoŋami ŋana. Taitu miki ma katula ŋgua ŋinde mwasa nâ panzi, aku kaporo ŋgua ara nâ. ¹⁶Ambo miki ma kapakatona warakami sondo ŋana nemi vetâŋa rârâni kê, ŋineŋga lâ zo ndia kinzi situ miki lagingami ku siporo ŋgua soki ŋana vetâŋa ndia nemi kalo-tawana igagatimi ŋana kaveta kê, ande kinzi ma mainzi ŋana nenzi ŋgua ŋinde kê. ¹⁷Ambo Maro Kindeni ne pateâŋa ikeno tu kinda ma takai nâna ŋana vetâŋa ara toŋge kinda taveta, ande ŋinde ma ara. Taitu miki kaloŋo ŋga; ambo kinda takai nâna ŋana vetâŋa potomule toŋge kinda taveta, ande ŋinde ma ivila kinda tia.

**Kirisi imâte lâ, ŋineŋga imandi imo via kilo ŋana
ikai kinda talâ pa Maro Kindeni kê**

¹⁸Miki kalomi ŋgere ŋana Kirisi kê. I imo tava ilo mbâra-mbâra ndo lâ Maro Kindeni nao, ne soki toŋge tia. Taitu ikai kinda kiesaka tamwatânda rârâni niânda, aku imâte ŋana izavaru nenda kiesaka piti kê. Aku i ne mateŋa ŋinde ikai kinda talâ pa Maro Kindeni. I imâte mbwani taitu nâ, aku vetâŋa mine ma ipâŋga kilo, ande tia ndo. Lâ zo ŋinde Kirisi imo lâ tâno kulu, ande i imo tamâta, aku kinzi kazâŋa tamâta sipu i pâta imâte lâ. Andeta Koroani Sapâŋa ipaŋo i imandi imo via kilo. ¹⁹Nia ndoyo, Koroani Sapâŋa isuka Kirisi ŋana ilâ pa luma sakamao nia tu ma itula ŋgua panzi korananzi pinde. ²⁰Ŋinde nde tamâta pinde korananzi, kinzi ŋinde muŋga siveta taŋa-kaika lâ timbunda Noa

ne zo. Lâ Noa ne zo, ande mâsi sakamao nde ipânnga more-more ñalae tina, andeta Maro Kindeni ipare nia panzi tamâta ñinde walele tia. I io tini ku imo lee, ikura lâ zo ñinde Noa isape ne wânnga ñalae marumbu lâ. Ñinennga ñgu mota-mwata nâ sikâki simo wânnga kulu, kala simo ara nâ lee pondi ñalae marumbu lâ. Kinzi tamâta ñinde kambwanenzi ipânnga lâ lima kananonzi ñato. ²¹Pondi ñalae ñinde nde itogo lââ-liliña mwasina. Kala lâ zo ñine, ande lââ-liliña nde nzâla ñana Maro Kindeni ikai kinda talâ pa i. Maro Kindeni ipaño Yesu Kirisi imandi lâ mateña nianzi imo via kilo, aku vetâña ñinde ikai kinda piti lâ kondoma ilo. Kinda ñandai takai lââ-liliña ñinde ñana tapua muso piti lâ tininda ñga. Ñinde nde ñana tatula pwataki tu kinda tamo ilonda mbâra-mbâra ndo lâ Maro Kindeni nao. ²²Kala ñine Yesu Kirisi nde imo samba ilo isañona pa Maro Kindeni tini pa wia kâ. Aku i ikai Maro Ñalae panzi aĵelo rârâni sitavanzi kinzi koroani kaika rârâni simo samba lawea.

Kinda ma tapu mulinda pa ilo-kalo siñga ne vetâña

4 ¹Mine kala ara ñana miki ma kapaveta sondo ñana kakai nâna, itogo Kirisi muñga ikai lâ karae tini mine. Ambo tamâta tonĵe ma ikai nâna ñana vetâña ara tonĵe i muñga iveta, ande kiesaka ma ikura tu isaña tamâta ñinde kaika kilo, ande tia. ²Mine nde lâ zo ñana tamâta ñinde imo via lâ tâno kulu, ande i ma ipono muli pa tamâta nenzi ilo-kalo potomule kilo, ande tia. I ma ipono muli pa Maro Kindeni ne pateâña ara ñinde nâ. ³Muñga miki kaveta vetâña ndia kinzi tinikoa uru ilonzi papa ñinde. Miki kapalulua tinimi potomule wa, ilomi yosi ñana kaveta vetâña sakamao kie-kie wa, kanu lââ kaika ñana dadauña kâ wa, kaveta kiesaka kie-kie lâ kâña-nuña ñalañala wa, kaveta mâsi sakamao ñana kapare tukumi kawânĵi panzi maro lañeña wa. Andeta lâ zo ñine nemi mâsi siñga ñinde nde marumbu lâ. ⁴Miki kapile tinikoa nenzi vetâña potomule ñinde rârâni marumbu lâ. Mine kala kinzi tinikoa ilonzi rârâ ñana ñinde kâ, aku simo siporo ñgua sakamao imâ pami. ⁵Andeta muli ñga kinzi ma simandi lâ Maro Kindeni ne ñgua nia, aku ma sipatula warakanzi nenzi vetâña soki-soki rârâni pwataki papa i. I nde ñgua-samâña tamwata, aku ipaveta sondo lâ ñana ipare nia panzi tamâta rârâni, kinzi vianzi wa mateña wa. ⁶Ñana tu pâri ara ilâ panzi tamâta pinde simo lâ zo muñgâña rârâni. Lâ zo ñana kinzi simo vianzi yo, ande tininzi pinde sivaliginzi ñana nenzi kalo-tawana kâ. Andeta kinzi sio nenzi kalo-tawana ilâ mao nâ papa Maro Kindeni lee simâte lâ, kala ñine simo vianzi nâ kuku i.

Kinda ma taveta vetâña ndia Maro Kindeni ipatea pa kinda tu taveta

⁷Zo mbuku taitu nâ keno mo ñai yo, ñinennga tâno ne vetâña tava ne kelekele rârâni ma marumbu lâ. Mine nde ara ñana miki ma kalomi ñgere sondo ndo, aku kapakatona warakami ñana nemi vetâña kâ. Ambo

miki ma kaveta mine, ande miki ma kakura tu kakai noŋa sondo pa Maro Kindeni. ⁸Andeta vetâŋa taitu nâ nde kelekele ŋalae tina, aku ipolenzi vetâŋa arara pinde rârâni. Vetâŋa ŋinde nde mine; miki ma kao ilomi ndo ilâ panzi nimi-nambwe kalo-tawana tamâta. Ambo miki ma kapaveta sondo kuku vetâŋa ŋine, ande miki ma wisimi nâna ŋana vetâŋa soki ndia siveta pami, ande tia. ⁹Miki ma kanonzi kalo-tawana tamâta pinde tu ma simâ sika kumi wa simo nemi luma ilo wa. Miki ma wisimi nâna ŋana kaveta mine kâ ndimo. ¹⁰Maro Kindeni walo kaika ilua miki rârâni taitu-taitu ŋana kaveta wurâta ara toŋge. ŋine nde itogo wisi-ara ilua miki ŋana kasukanzi tinimi pinde kâ. Mine nde miki ma kapakatona sondo nâ ŋana kaveta wurâta ŋinde. ¹¹Ambo tamâta toŋge ikai wisi-ara ŋana itula ŋgua kâ, ande ara ŋana i ma itula Maro Kindeni tamwata kawa ŋgua sondo nâ. Ambo tamâta toŋge ikai wisi-ara ŋana ikai kuleŋa panzi tini pinde, ande ara ŋana i ma iveta mine lâ Maro Kindeni ne walo ndainani nâ. Ambo miki ma kaveta mine, ande kinzi tamâta ma simora nemi vetâŋa arara ŋinde, ku ma sipanea Maro Kindeni lâ Yesu Kirisi ŋa. Inani Walo Tamwata, aku i ŋa nde ŋalae ndo, uru imo mine ku imo nâ. Mao.

**Ambo kinda ma takai nâna tatogo Kirisi
mine, ande kinda ma tandeka nâ**

¹²Niŋgu-nambwe wukale, malia ŋalae toŋge nde imâ ipâŋga pami lâ, aku ŋinde nde ŋana ikai samâŋa pami. Taitu miki ma wisimi motu ŋana samâŋa ŋinde ndimo, ŋana tu ŋinde ŋandai kelekele wasaseki ŋga. ¹³Miki kakai nâna ŋana samâŋa ŋinde kâ, itogo muŋga Kirisi ikai mine. Mine nde miki ma kandeka nâ. ŋineŋga lâ zo ŋana Kirisi ma itaulo imâ kilo tava ne walo ŋalae, ande ndekâŋa ŋalae ndo ma ipâŋga lâ ilomi. ¹⁴Miki nemi kalo-tawana nde ikeno pa Kirisi nâ. Ambo tamâta pinde ma siporo ŋgua soki pami ŋana nemi kalo-tawana ŋinde kâ, ande miki ma kandeka nâ, ŋana tu Maro Kindeni ne Koroani ara ŋinde imo kumi. ¹⁵Ambo tamâta pinde ma nâna silami, ande ara ŋana miki ma kalomi ŋgere sondo ŋana nenzi vetâŋa ŋinde ne duvi kâ. Ambo miki muŋga kapu tamâta toŋge pâta imâte tâku, kapanawe tamâta toŋge ne kelekele tâku, kalaŋa kapole ŋgua tukuŋa tâku, kayaula tamâta toŋge ne wurâta tâ, aku kakai nâna ŋana nemi vetâŋa mine, ande miki ma maimi ŋana nemi nâna ŋinde kâ. ¹⁶Andeta miki kaloŋo ŋga; ambo miki kalomi tawana Kirisi, aku ŋana duvi ŋinde kâ tamâta pinde nâna silami, ande miki ma maimi ndimo. Ara ŋana miki ma kandeka ku kawami ndaŋge nâ papa Maro Kindeni, ŋana tu ŋoa ara ikeno lâ tinimi tu, “Yesu Kirisi ne tamâta”. ¹⁷Maro Kindeni ne zo ŋana ma ionzi tamâta rârâni lâ i ne ŋgua nia, ande imâ ipâŋga laiti lâ, aku i ne tamâta kinda ma tamuŋga panzi tamâta rârâni ŋana tamandi lâ ŋgua nia. I ma ilea sondo pa kinda muŋga

lâ nga, andeta i ma kulu ara nâ ilua kinda. Mine kala vetânga sakamao ndo ma ipânga panzi tamâta njinde sipu mulinzi pa Maro Kindeni ne pâri ara. ¹⁸Maro Kindeni kawa ngua ikeno lâ pepa tini mine tu,

“Tamâta pinde uru siveta vetânga ara lâ Maro Kindeni nao, taitu kinzi tamâtani ndaina ma sikai nâna kie-kie lee, ikura lâ zo njinde Maro Kindeni ma ikainzi piti lâ kazânga ilo ku via mao ilanzi. Mine kala i ma igeranzi kinzi kiesaka tamwatanzi njinde muŋga sipu mulinzi pa Maro Kindeni, ande tia ndo!”

¹⁹Mine nde miki kaloŋo nga; ambo Maro Kindeni ipatea tu tamâta toŋge ma ikai nâna, ande ara ŋana tamâta njinde ma ipaveta kuku vetânga ara nâ, ku io ne kalo-tawana ilâ pa Maro Kindeni simbo nâ. Maro Kindeni inani nia ndoyo iveta kinda tapânga, aku i uru iveta ikura ne ngua pânga rârâni.

Kinzi katonânga nenzi wurâta nde ŋana sikatonanzi Maro Kindeni ne tamâta

5 ¹Kala njine naŋa ilonŋu ngua imâ pa miki kalo-tawana tamâta ngu nemi katonânga. Naŋa warakâŋgu kala amo katonânga, atogo miki mine, aku muŋgani naŋa warakâŋgu matâŋgu amora Kirisi ikai nâna. Zo imâ ipânga laiti lâ ŋana Kirisi kilala tava ne walo ŋalae ma ipânga nia yo. Aku lâ zo njinde, ande i ma iveta kie ara pa naŋa tona.

²Naŋa warakâŋgu nde ngu nenzi katonânga, atogo miki mine. Mine kala naŋa ano kaika pa miki katonânga tu miki ma kakatonanzi Maro Kindeni ne tamâta sondo, itogo lama nenzi katonânga tamâta uru ikatonanzi lama mine. Ŋana tu Maro Kindeni tamwata io ngu njinde lâ mbaumi ilo ŋana kakatonanzi kâ. Aku ara ŋana miki ma kandeka nâ ŋana kaveta wurâta njinde, ikura Maro Kindeni ilo papa mine. Miki ma tinimi pwâka ŋana kakatonanzi ndimo, aku ma ilomi ŋalae koŋa ŋana kakai mbumbu lâ nemi wurâta njinde tini ndimo. Ambo miki ma ilomi ara nâ ŋana kaveta wurâta njinde kâ, ande njinde ma ara ndo. ³Miki ma katawanzi tamâta njinde Maro Kindeni muŋga ionzi simo kalomi, itogo kinzi koipu ŋalaŋala uru siveta, mine ndimo. Ara ŋana miki ma katula vetânga ara nâ panzi kalo-tawana tamâta njinde, ŋana ma simora ku sipaveta kuku. ⁴Ambo miki ma kaveta mine, njineŋga lâ zo ŋana Yesu Kirisi ma ipânga nia yo, inani imo mbâna-mbâna panzi katonânga rârâni, ande miki ma kakai kulu ara ndo. Aku kulu ara njinde nde ŋana marumbu kâ, ande tia. Njinde nde ŋana ikeno mine ku imo nâ.

Kinda ma tapatawa warakânda tininda, ku tapakatona sondo

⁵Ŋnga miki tamâta limoa, miki kala ma kapono muli mine nâ pa kinzi tamâta mbâna-mbâna nenzi ngua. Maro Kindeni kawa ngua ikeno lâ pepa tini mine tu,

“Maro Kindeni ikai kazâŋa panzi tamâta ea sipasuka warakanzi nâ tininzi. Aŋga i ne wisi-wisi ikeno panzi tamâta ea sipatawa warakanzi tininzi.”

Mine kala ara ŋana miki rârâni, miki koŋa wa lâlu wa, ma kapatawa warakami tinimi lâ kinzi kalo-tawana tamâta rârâni naonzi. ⁶Mao nâ, ambo miki ma kapatawa warakami tinimi lâ Maro Kindeni nao ku kamo i ne walo kaika nâ kalo, ŋineŋga lâ zo ndia i tamwata ipatea lâ, ande i ma isuka miki kâki. ⁷Maro Kindeni imagegea miki sondo nâ. Mine nde ara ŋana miki ma kao nemi malia rârâni lâ i kala, ŋana ma ikale pami.

⁸Miki kalomi ŋgere sondo ŋga, aku kapakatona sondo! Sadana nde imo nemi kazâŋa tamâta, aku imo itogo mbwâmbwa saka leve mine. I uru isuŋa kawa kaika nâ, aku iyoka ilâ wa imâ wa, iroroto ŋana tamâta toŋge tu izavaru kâ. ⁹Miki kasama tu lâ tâno ndoni, nimi-nambwe kalo-tawana tamâta uru sikai nâna kie taituni nâ ŋana nenzi kalo-tawana kâ, itogo miki uru kakai mine, aku kinzi simandi kaika nâ. Mine nde miki ma kalomi tawana Maro Kindeni kaika ndindi nâ, aku kakai kazâŋa pa Sadana.

¹⁰Maro Kindeni nde wisi-wisi warika. Miki kapaipa kuku Yesu Kirisi lâ, aku ŋana duvi ŋinde kâ, Maro Kindeni isarawami muŋgani lâ tu ma kamo taitu kuku i tamwata, ma kamo ara mine ku kamo nâ. Taitu miki ma kakai nâna ikura zo mbwana-mbwana nâ muŋga lâ ŋga, ŋineŋga Maro Kindeni tamwata ma iveta miki kamo ara kilo, aku ma walo kaika ilami, ŋana miki ma kakura tu kamandi kaika ku kapono muli sondo pa i. ¹¹Nenda paneŋga ilâ pa i, ŋana tu ikai walo kaika rârâni marumbu lâ, ma imo mine ku imo nâ. Mao.

Ŋgua kaŋa pinde

¹²Sailas nde ikai kuleŋa pa naŋa, kala ŋgere nanŋgu ŋgua mbuku taitu ŋine lâ pepa tini. I nde ninda-nambwe kalo-tawana tamâta mao kanaŋo. Naŋa ilonŋgu tu apu tini kaika pa miki ilomi kalomi. Naŋa asama tu vetâŋa rârâni ŋinde Maro Kindeni iveta pami, ande ŋinde nde ŋana itula pwataki tu i ilo ndo ikeno pami. Ambo miki ma kalomi ŋgere sondo ŋana ŋinde kâ ku kamandi kaika, ande ŋinde ma ara ndo.

¹³Miki nimi-nambwe kalo-tawana tamâta simo Babilon lawea ŋine,^a kinzi ŋinde kawanzi kari ara pami. Kinzi kala simo Maro Kindeni ne pateâŋa tamâta, sitogo miki mine. Aku Malaka kala kawa kari ara pami tona. Malaka nde itogo naŋa natuŋgu mine.

¹⁴Naŋa ilonŋgu tu miki rârâni ma kapatâŋo mbaumi ku kaporo kari ara panzi kalo-tawana tamâta rârâni. Vetâŋa mine ma itula pwataki tu miki ilomi ndo ikeno panzi. Miki kapaipa kuku Kirisi lâ, kala i ne wisi-pisi imâ pa miki rârâni.

^a 5:13 Ŋine nde ŋgua siâŋa. Petero iporo ŋana Rom lawea.